

НАРЕДБА № 4 ОТ 12 ЮНИ 2015 Г. ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО КОНСЕРВАЦИЯ И РЕСТАВРАЦИЯ НА ДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ

Издадена от Министерството на културата

Обн. ДВ. бр.46 от 23 Юни 2015г.

Глава първа. УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИ ПО КОНСЕРВАЦИЯ И РЕСТАВРАЦИЯ

Чл. 1. С тази наредба се уреждат:

1. условията и редът за осъществяване на дейностите по консервация и реставрация на движими културни ценности;
2. редът за даване на разрешение за извършване на дейности по консервация и реставрация на движими културни ценности със статут "национално богатство".

Чл. 2. Консервация и реставрация на движими културни ценности е системен процес от дейности, които целят предотвратяване на разрушаването, стабилизация на състоянието им, както и улесняване на тяхното възприемане и оценка при максимално запазване на автентичността им.

Чл. 3. (1) Дейностите по консервация и реставрация на движими културни ценности се осъществяват от музеи, висши училища, научни или културни организации, Светия синод на Българската православна църква и други регистрирани вероизповедания, както и самостоятелно от лицата, вписани в регистъра по чл. 165, ал. 1 от Закона за културното наследство (ЗКН).

(2) Организациите и лицата по ал. 1, които имат свои лаборатории и/или ателиета за консервация и реставрация, уреждат дейността си в правилник.

Чл. 4. Дейности по консервация и реставрация на движими културни ценности се извършват:

1. в лаборатории и/или ателиета за консервация и реставрация;
2. в експозиции на открито, без отделяне на образците от субстрата и/или при запазване на тяхното експозиционно разположение;
3. при теренни проучвания;
4. при аварийна необходимост.

Чл. 5. Дейности по консервация и реставрация могат да се извършват само при наличие на необходимите материални условия за съответната дейност.

Чл. 6. (1) Теренна консервация на движими археологически културни ценности се възлага от лице, получило разрешение за извършване на теренно археологическо проучване.

(2) Теренна консервация на природни и етнографски образци се извършва при необходимост и по преценка на лицето, извършващо теренното проучване.

Глава втора. ДЕЙНОСТИ ПО КОНСЕРВАЦИЯ И РЕСТАВРАЦИЯ

Раздел I. Основни дейности

Чл. 7. (1) Консервацията и реставрацията като системен процес включва индиректни и директни мерки и действия, целящи опазване на движимите културни ценности.

(2) Индиректните мерки и действия се определят като превантивна консервация.

(3) Действията, които се извършват директно върху движимата културна ценност, се определят като оздравителна консервация и реставрация.

Чл. 8. Основните дейности, свързани с консервацията и реставрацията на движими културни ценности, са:

1. оглед за установяване на състояние на движима културна ценност и изготвяне на констативен протокол за състояние, независимо от причините, които налагат осъществяването на дейностите (увреждане, аварийни ситуации, приемане и предаване на движими културни ценности, включени в изложби в страната и в чужбина, и др.);

2. диагностика и проучване на технико-технологичните характеристики на движима културна ценност;

3. планиране и извършване на превантивна и оздравителна консервация и реставрация;

4. даване на предписания за:

а) оптималните условия за съхранение на движимата културна ценност;

б) вида, материала и дизайна на реквизита, необходим за експониране и/или съхраняване на движима културна ценност;

в) вида, материала и дизайна на реквизита и начина на опаковане на движима културна ценност при транспортиране;

г) разкриване и безопасно вдигане от терен, полево съхранение и транспортиране на археологически находки;

5. осъществяване на контрол:

а) за правилното боравене с движими културни ценности при тяхното преместване, експониране, депониране, заснемане (фото-, дигитално, графично и др.), както и при диагностика, проучване, изготвяне на копия и др.;

б) относно вида, материала и дизайна на реквизита, използван за експониране и съхранение на движимите културни ценности;

в) при опаковане на движими културни ценности за транспортиране;

г) при провеждане на профилактика в експозиция и фондохранилище;

6. изготвяне на консервационно-реставрационна документация за всеки обработен обект;

7. оказване на спешна помощ на движима културна ценност в риск или при теренни проучвания;

8. изготвяне на предложения за аварийна и извънпланова профилактика и консервационно-реставрационна намеса;

9. извършване на научноизследователска работа, свързана с теорията и практиката по консервация, реставрация и проучване на движимите културни ценности;

10. консултиране на научни и културни организации във всички сфери на дейността по консервация и реставрация на движими културни ценности;

11. контролиране и приемане на консервационно-реставрационни работи, извършвани по договори от външни специалисти, върху движими културни ценности от фондове и колекции на научни и културни организации и физически лица;

12. даване на експертна оценка в помощ на правораздавателните органи, участие в специализирани консервационно-реставрационни комисии и съвети за експертна оценка и за идентификация и регистрация на движими културни ценности.

Раздел II.

Консервационно-реставрационна планиране, диагностика и проучване на технико-технологичните характеристики на движима културна ценност

Чл. 9. (1) Консервационно-реставрационните дейности задължително се предшества от

етап на планиране, диагностика и проучване.

(2) Етапът на консервационно-реставрационното планиране включва:

1. оглед за установяване състоянието на движимата културна ценност, резултатите от който се отразяват в констативен протокол;

2. изготвяне на проект за извършване на необходимите дейности по проучване, диагностика, консервация и реставрация, в който се дават и мотиви за избора на методи и материали;

3. подробно документиране на състоянието на движима културна ценност преди консервационно-реставрационна намеса чрез фото-, дигитално, графично заснемане и др.

Чл. 10. (1) Диагностиката се извършва въз основа на проведени наблюдения, проучване, анализ и интерпретация на получените резултати.

(2) При проучването на технико-технологичните характеристики на движима културна ценност се събира и информация, необходима за вземане на решения за консервационно-реставрационните намеси.

Чл. 11. Диагностиката и проучването на технико-технологичните характеристики на движими културни ценности позволяват да се:

1. определи видът и актуалното състояние на конкретен обект;

2. направят изводи за настъпили и протичащи в момента промени в състоянието;

3. вземат обективно обосновани решения за спирането и/или максималното им забавяне;

4. установят и документират специфични белези, които определят материалите, техниките и технологията, използвани за създаването на движимата културна ценност, както и нейната функция и история.

Чл. 12. Диагностиката и проучването на технико-технологичните характеристики на движими културни ценности се извършват от или под ръководството на реставратора, осъществяващ консервацията и реставрацията.

Чл. 13. Дейности по проучване на движими културни ценности могат да се извършват предварително и по време на директната консервационно-реставрационна намеса.

Раздел III.

Консервационно-реставрационна документация

Чл. 14. (1) Консервационно-реставрационната документация отразява извършените дейности и използваните методи и материали по диагностика, изследване на технико-технологичните характеристики, консервация и реставрация.

(2) Консервационно-реставрационна документация се изготвя за всяка движима културна ценност.

(3) Изготвянето на документацията по ал. 2 е задължително.

Чл. 15. (1) Консервационно-реставрационната документация се изготвя на хартиен и електронен носител най-малко в два екземпляра.

(2) Копия от документацията на хартиен и електронен носител се съхраняват безсрочно:

1. от собственика на културната ценност;

2. в лабораторията или ателието, в което са извършени дейностите по консервация и реставрация;

3. в научния архив в случаите, когато се извършва от музей.

Чл. 16. Консервационно-реставрационната документация включва:

1. цялата налична писмена, фото- и други видове документация за извършените по-ранни проучвания и консервационно-реставрационни намеси;

2. подробно описание на състоянието, в което движимата културна ценност е постъпила за консервация и реставрация;

3. резултатите от диагностиката и проучването на технико-технологичните характеристики;

4. мотивите за прилагането на едни или други методи и материали за консервация и реставрация;

5. описание на извършените консервационно-реставрационни намеси и списък на използваните материали:

а) предписания за параметрите на средата, в която ще се съхранява или експонира движимата културна ценност;

б) начина на експониране и необходимия реквизит, гарантиращ безопасността на движимата културна ценност;

в) изисквания към начините на боравене с движимата културна ценност;

6. илюстративен материал (фотографии, дигитални изображения, рентгенография и пр.), документиращ началното състояние на движимата културна ценност, технико-технологични белези, междинните етапи от извършената консервационно-реставрационна работа и състоянието след консервация и реставрация; копия на протоколите от всички проведени изследвания и анализи (физико-химични, микробиологични, исторически и др.); копия от протоколи от проведени заседания на експертни съвети, ако е имало такива;

7. библиография на публикации, използвани в работата по планиране, диагностика, проучване и консервация и реставрация на движимата културна ценност.

Раздел IV.

Сключване на договор за извършване на дейности по консервация и реставрация на движими културни ценности

Чл. 17. (1) За извършване на дейности по консервация и реставрация на движими културни ценности, собственост на физически и юридически лица, се сключва писмен договор.

(2) Договорът съдържа клаузи за:

1. посочване на вида и обема на необходимите дейности по диагностика, проучване, консервация и реставрация;

2. условията, свързани с охраната на културната ценност за периода на извършване на договорените дейности;

3. задължително изпълнение на предписанията за условията на боравене, съхранение и експониране на движимата културна ценност след консервация и реставрация;

4. срок за изпълнение;

5. изготвяне на консервационно-реставрационна документация;

6. размер на договорено възнаграждение;

7. поемане на задължение за осигуряване на охрана на културната ценност за срока на договора;

8. поемане на гаранция от реставратора за определен срок за извършената консервация и реставрация, при спазване на предписанията по т. 3;

9. условията за приемане и предаване на движимата културна ценност.

(3) Към договора се прилагат:

1. приемно-предавателен протокол;

2. констативен протокол за състоянието при приемане на движимата културна ценност за консервация и реставрация;

3. проект за консервационно-реставрационна намеса;

4. план-сметка за дейностите;

5. копие от удостоверение за вписване в регистъра по чл. 165, ал. 1 ЗКН на реставратора или на ръководителя на лабораторията/ателието, на което е възложена работата по консервация и

реставрация.

Чл. 18. (1) Предаването и приемането на движима културна ценност за консервация и реставрация се извършва с приемно-предавателен протокол на основание проведено проучване на състоянието на движимата културна ценност и изготвени констативен протокол и проект за консервационно-реставрационна намеса.

(2) Приемно-предавателният протокол по ал. 1 съдържа:

1. информация за вида, размерите и теглото, материала и техниката на изработка (ако са известни);

2. инвентарен/временен или полеви номер;

3. наименование/заглавие и автор (ако са известни);

4. произход (ако е известен);

5. обща оценка на състоянието на движимата културна ценност;

6. срок на действие (важи само за акта за временно ползване);

7. дата на връщане, подпис.

(3) Документите по ал. 1 се изготвят в два идентични екземпляра.

(4) Движими културни ценности, върху които следва да бъдат извършени дейности по консервация и реставрация за целите на идентификацията или за временни изложби, постъпват с временен или полеви номер.

Чл. 19. Редът за приемане-предаване на движими културни ценности за консервация и реставрация в лаборатория и/или ателие се урежда с правилника по чл. 3, ал. 2.

Глава трета.

РЕД ЗА ДАВАНЕ НА РАЗРЕШЕНИЕ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ДЕЙНОСТИ ПО КОНСЕРВАЦИЯ И РЕСТАВРАЦИЯ НА ДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ СЪС СТАТУТ "НАЦИОНАЛНО БОГАТСТВО"

Чл. 20. (1) Разрешение за извършване на дейности по консервация и реставрация на движима културна ценност със статут "национално богатство" се издава от министъра на културата.

(2) Редът по ал. 1 не се прилага за музеи с осигурени материални условия за извършване на дейности по консервация и реставрация, за инвентарираните във фондовете на държавни, регионални и общински музеи движими културни ценности.

(3) В случаите, когато музей не разполага с условията по ал. 2, дейността се осъществява в лаборатория или ателие на друго физическо лице или организации по чл. 3, ал. 1, с осигурени материални условия по ал. 2 и след сключване на писмен договор съгласно чл. 17.

Чл. 21. (1) За издаване на разрешение по чл. 20, ал. 1 физическите лица или организациите по чл. 3, ал. 1 подават заявление по образец съгласно приложението до министъра на културата.

(2) Заявленията по ал. 1 се подават писмено или по електронен път съгласно изискванията на Закона за електронния документ и електронния подпис.

Чл. 22. Заявлението по чл. 21, ал. 1 се внася за разглеждане от Специализирания експертен съвет за възпроизвеждане на културни ценности със световно и национално значение или национално богатство в копия или реплики по чл. 7, ал. 1 от Наредба № Н-00-0005 от 8.06.2010 г. за условията и реда за възпроизвеждане на културни ценности в копия, реплики и предмети с търговско предназначение (ДВ, бр. 46 от 2010 г.).

Чл. 23. (1) При установяване на нередовности или непълноти в подаденото заявление и в приложените документи се дават указания за тяхното отстраняване в 3-дневен срок от постъпването му.

(2) Заявителят е длъжен да отстрани нередовността в 3-дневен срок от получаване на

указанията.

(3) При неотстраняване на нередовности или непълноти в заявлението в срока по ал. 2 преписката по подаденото заявление не се внася за разглеждане от съвета и се прекратява.

Чл. 24. Съветът по чл. 22 се произнася с експертно становище:

1. за издаване или отказ за издаване на разрешение за извършване на дейности по консервация и реставрация на движима културна ценност със статут "национално богатство";

2. по други въпроси, свързани с дейностите по консервация и реставрация на движими културни ценности, предложени за разглеждане от министъра на културата.

Чл. 25. Съветът приема решения на заседание в присъствие на 2/3 от членовете му.

Чл. 26. В 14-дневен срок от постъпване на заявлението по чл. 21, ал. 1 министърът на културата издава разрешение или отказва издаването на разрешение за осъществяване на дейността.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. "Теренна консервация" е понятието, определено съгласно § 4, т. 11 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за културното наследство.

2. "Лаборатория" е самостоятелно юридическо лице или звено в структурата на научна или културна организация, разполагаща със специалисти и апаратура за извършване на изследвания и практическа дейност по консервация и реставрация.

3. "Ателие" е начин на организация на практическата дейност по консервация и реставрация, която може да бъде обособена като звено в структурата на лаборатория по консервация и реставрация или да се осъществява самостоятелно от физическо лице, вписано в регистъра по чл. 165, ал. 1 ЗКН в съответната област.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 2. Подадените до влизане в сила на тази наредба заявления за издаване на разрешение за извършване на дейност по консервация и реставрация на движими културни ценности със статут "национално богатство" от министъра на култура се довършват по реда на тази наредба.

§ 3. Тази наредба се издава на основание чл. 168 от Закона за културното наследство.

Приложение към чл. 21, ал. 1

ДО

МИНИСТЪРА

НА КУЛТУРАТА

ЗАЯВЛЕНИЕ

.....
(три имена/наименование на юридическо лице)

Адрес: град/село.....,

.....
ул. № .....

телефон ....., факс....., e-mail .....

На основание чл. 20 от Наредба № 4 от 2015 г. за условията и реда за осъществяване на дейности по консервация и реставрация на движими културни ценности заявявам искането си за издаване на разрешение за осъществяване на дейности по консервация и реставрация върху следните движими културни ценности със статут "национално богатство":

1. Проект на договор.
2. Приемно-предавателен протокол.
3. Констативен протокол, придружен с подробна фотодокументация за състоянието при приемане на движимата културна ценност за консервация и реставрация.
4. Проект за консервационно-реставрационна намеса.
5. План-сметка за дейностите.
6. Копие от удостоверение за вписване в регистъра по чл. 165, ал. 1 ЗКН на реставратора или на ръководителя на лабораторията/ателието, на който е възложена работата по консервация и реставрация.
7. Експертно заключение за идентификация на движимата културна ценност съгласно приложение № 9 от Наредба № Н-3 от 2009 г. за реда за извършване на идентификация и за водене на Регистъра на движими културни ценности (ДВ, бр. 101 от 2009 г.).
8. Информация, доказваща необходимите материални условия за извършване на дейността в ателие или лаборатория.

Дата: .....

Подпис: .....